

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 469/2022-51

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], narodenej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou JUDr. Danicou Holováčovou, Čajakova 5, Košice, proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 1Co/34/2019 z 29. januára 2020 a proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/163/2020 z 28. septembra 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/163/2020 z 28. septembra 2021 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/163/2020 z 28. septembra 2021 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **460,90 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Ústavnú sťažnosť v časti, v ktorej sťažovateľka namieta rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 1Co/34/2019 z 29. januára 2020, **o d m i e t a**.
5. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 20. júna 2021 domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom krajského súdu a uznesením najvyššieho súdu označenými v záhlaví tohto nálezu. Sťažovateľka navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie, priznať jej náhradu trov právneho zastúpenia a finančné zadosťučinenie 5 000 eur. Výšku požadovaného finančného zadosťučinenia zdôvodňuje satisfakčnou a sankčnou povahou inštitútu, čo má v okolnostiach prípadu znamenať náhradu straty v majetkovej sfére z dôvodu bezdôvodného obohatenia sa protistrany v spore a zároveň odradenie porušovateľov práva od opakovania obdobných postupov.

2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 469/2022-15 zo 4. augusta 2022 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka opakovane reklamovala neprimeranú sumu vyfakturovanú za dodávku plynu v segmente domácnosti. Dôvodom reklamácie bolo (podľa sťažovateľky) nesprávne vyčíslenie fakturovanej sumy vychádzajúce z nameranej spotreby plynu na dotknutú domácnosť vo výške 3 302 m³ (čo bolo o 800 m³ viac ako dovtedajšia priemerná spotreba plynu na dotknutú domácnosť). V rámci reklamácie sťažovateľka dodávateľovi vytýkala pokazené meradlo a zároveň skutočnosť, že odpočet mal byť vykonaný už po uplynutí platnosti overenia tohto meradla. Spor s dodávateľom plynu skončil odpojením plynu pre neuhradenie faktúry, výmenou meradla a napokon výmenou samotného dodávateľa plynu, čo podľa sťažovateľky po zmene prinieslo preplatky. Po výmene plynomera, ktorý zostal vo vzťahu k sťažovateľke nepreskúšaný, už bolo objektívne nemožné zistiť jeho prípadné chyby.

4. Dodávateľ plynu neskôr sťažovateľku zažaloval pre nedoplatok na faktúrach vystavených za obdobie od 19. novembra 2012 do 31. marca 2013. Okresný súd uložil sťažovateľke povinnosť uhradiť fakturovaný nedoplatok v sume 1 142,54 eur s príslušenstvom, v prevyšujúcej časti žalobu zamietol a žalovanú zaviazal nahradiť žalobcovi trovy konania. Rozhodnutie odôvodnil tým, že plynomer nikdy nebol preskúšaný, a preto sťažovateľka nepreukázala v konaní nesprávnosť nameraných údajov.

5. Na základe podaného odvolania krajský súd napadnutým rozsudkom rozsudok prvostupňového súdu potvrdil. Pri posudzovaní prípadu vychádzal z toho, že v reklamačnom konaní (proti žalobcovi) sťažovateľka namietala nesprávnosť fakturovanej sumy za dodávku zemného plynu, poukazujúc na skutočnosť, že plynomer môže byť pokazený, v konaní pred súdom však toto tvrdenie nepreukázala. Podľa krajského súdu len (a výlučne) na základe žiadosti sťažovateľky bol dodávateľ plynu povinný zabezpečiť výmenu určeného meradla a predložiť ho na preskúšanie, a to s poukazom na § 76 ods. 8 zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o energetike“), podľa ktorého ak má odberateľ plynu alebo dodávateľ pochybnosti o správnosti merania údajov o dodávke plynu alebo odbere plynu určeným meradlom alebo zistí na určenom meradle chybu, má právo požiadať prevádzkovateľa prepravnej siete alebo prevádzkovateľa distribučnej siete o preskúšanie určeného meradla. Prevádzkovateľ prepravnej siete alebo prevádzkovateľ distribučnej siete je povinný do 15 dní od doručenia písomnej žiadosti zabezpečiť výmenu určeného meradla a predložiť určené

meradlo na preskúšanie. Keďže sťažovateľka podľa nepostupovala v súlade s uvedeným ustanovením, podľa súdu je povinná znášať následky.

6. Najvyšší súd sťažovateľkou podané dovolanie odmietol. Podľa najvyššieho súdu dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu neriešilo sťažovateľkou nastolenú otázku aplikácie § 54 ods. 2 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“) a § 4 ods. 6 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane spotrebiteľa“). Z obsahu spisu je podľa najvyššieho súdu zrejmé, že sťažovateľka vzniesla námietku týkajúcu sa ochrany spotrebiteľa až v podanom dovolaní. Ak sa teda krajský súd touto otázkou nezaoberal, potom nemohla mať kľúčový význam pre jeho rozhodnutie, a preto je podané dovolanie podľa najvyššieho súdu procesne neprípustné.

II.

7. Podľa sťažovateľky opakované reklamácie implicitne obsahovali nevyhnutnosť preskúšania meradla, a preto mali byť považované zároveň za žiadosť o preskúšanie meradla. Bod 4 obchodných podmienok dodávateľa sa má vykladať v jej prospech tak, že obsah jej opakovaných reklamácií mal dodávateľ plynu vyhodnotiť jediným možným spôsobom smerujúcim k prevereniu plynomeru. Podľa sťažovateľky mal dodávateľ plynu vzhľadom na premárnené zistenie skutočnej chyby vychádzať z údajov o dodávke plynu určených typovým diagramom dodávky, čo však neurobil. Sťažovateľka namieta, že súdy nevykonali interpretáciu použitého práva v prospech spotrebiteľa.

8. Na podporu takéhoto postupu poukázala na súdnu prax, ktorá za relevantné považovala údaje o priemernej spotrebe tej istej domácnosti za predchádzajúce porovnateľné obdobie (Pl. ÚS ČR 29/13, resp. I. ÚS ČR 668/15), kde v neskoršie uvedenom rozhodnutí sa konštatuje, že je úlohou dodávateľa (a pokiaľ sa mu to nepodarí aj súdov) výšku škody po spravodlivom uvážení jednotlivých okolností určiť s prihliadnutím na konkrétne okolnosti daného prípadu, a to čo možno najbližšie skutočnému stavu daného odberného miesta. Dôvodom na maximálnu možnú subjektívizáciu určenia hodnoty odberu je skutočnosť, že nadhodnotením by došlo k neprípustnému zásahu do ústavne chráneného práva na ochranu majetku tým, že by bol spotrebiteľ nútený niesť neprimerané a nadmerné bremeno (rozhodnutie Veľkého senátu Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Hutten-Czapska proti Poľsku z 19. 6. 2006).

III.

9. Krajský súd vo vzťahu k možnému posudzovaniu reklamácií sťažovateľky podľa obsahu podania, tzn. zároveň ako žiadostí o preskúšanie plynomeru, poukázal na bod 16 odôvodnenia napadnutého rozsudku. Podľa krajského súdu sťažovateľka vo svojich reklamáciách z 31. marca 2013 a 28. mája 2013 nepožiadala o preskúšanie plynomeru podľa § 76 ods. 8 zákona o energetike, a preto dodávateľ nebol povinný zabezpečiť výmenu určeného meradla a predložiť ho na preskúšanie. Poukazuje na to, že sťažovateľke dal odpoveď na jej podstatnú odvolaciu argumentáciu a nepreskúmateľnosť rozsudku či nesprávna interpretácia práva neboli zistené ani najvyšším súdom v napadnutom uznesení. Vzhľadom na uvedené krajský súd považuje túto ústavnú sťažnosť, ako aj uplatnený nárok na primerané finančné zadosťučinenie za neopodstatnené.

10. Najvyšší súd sa k ústavnej sťažnosti sťažovateľky vyjadril podaním z 12. septembra 2022, v ktorom ústavnému súdu navrhol, aby ústavnej sťažnosti nevyhovel a ako nedôvodnú ju zamietol. Dôvody tohto návrhu neuviedol.

11. Žalobca sa k ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyjadril a sťažovateľka v doručenej replike zotrvala na podanej ústavnej sťažnosti a navrhla rozhodnúť v súlade s jej petitom.

IV.

IV.1. K namietanému porušeniu označených práv rozsudkom krajského súdu:

12. Ústavný súd stabilne judikuje, že v prípadoch ak pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (porov. I. ÚS 22/03, II. ÚS 349/08, II. ÚS 421/2013, III. ÚS 152/03, IV. ÚS 177/05).

13. Zo znenia zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) implicitne vyplýva, že aj po prijatí veci na ďalšie konanie je možné návrh z procesných dôvodov odmietnuť, keďže prijatie veci na ďalšie konanie nezakladá prekážku rozhodnutej veci v časti splnenia procesných podmienok (III. ÚS 231/2020, III. ÚS 167/2021). Keďže dovolanie v sťažovateľkinom prípade predstavovalo účinný prostriedok nápravy, ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej voči napadnutému rozsudku krajského súdu podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde odmietol z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (výrok 4 tohto nálezu).

IV.2. K namietanému porušeniu označených práv uznesením najvyššieho súdu:

14. Rozhodnutia všeobecných súdov boli založené na závere, že vyúčtovanie dodávateľa zemného plynu za odber sťažovateľky v posudzovanom období bolo správne. Sťažovateľka podľa súdov nepožiadala o preskúšanie plynomeru v súlade s postupom uvedeným v § 76 ods. 8 zákona o energetike (pozri bod 16 odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu), plynomer tak nikdy nebol preskúšaný a sťažovateľka preto nepreukázala, že bol chybný.

15. Podľa najvyššieho súdu sťažovateľka v podanom dovolaní namietala, že „... *odvolací súd sa svojim právnym posúdením odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v otázke aplikácie ustanovení o ochrane spotrebiteľa dostatočne dôsledne, v konkrétnosti poukázala na § 54 ods. 2 Občianskeho zákonníka a tiež na § 4 ods. 6 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa*“. (bod 10 napadnutého uznesenia najvyššieho súdu). Za dovoláciu otázku, na ktorej riešení mal krajský súd založiť svoje rozhodnutie, potom považoval aplikáciu § 54 ods. 2 Občianskeho zákonníka a § 4 ods. 6 zákona o ochrane spotrebiteľa v jej veci. Najvyšší súd ale podľa názoru ústavného súdu podanému dovolaniu porozumel len čiastočne.

16. Dovolacia námietka sťažovateľky týkajúca sa aplikácie výkladu *contra proferentem* totiž nebola samoúčelná, ale vzťahovala sa na otázku možného výkladu čl. 4 a 5.5 obchodných podmienok dodávateľa v spojení s § 76 ods. 8 zákona o energetike, i. e. práve na tú otázku, ktorá bola zásadnou

pre vyriešenie sporu medzi sťažovateľkou a žalobcom. Sťažovateľka teda (aj) v podanom dovolaní v podstatnom namietala záver krajského súdu o tom, že podané reklamácie nemožno považovať za žiadosti o preskúmanie plynomeru – to, čo bolo podstatou celého konania, bolo teda aj podstatou podaného dovolania. Podľa sťažovateľky: „... Z takto žalobcom naformulovaného znenia *Obchodných podmienok*, do ktorých nemal možnosť žalovaný ako spotrebiteľ akokoľvek zasiahnuť, je možné výkladom vyvodiť, že aj v rámci reklamácie je prípustné napádať nesprávnosť samotného meradla, pričom súčasťou vybavovania reklamácie je aj kontrola meradla priamo na odbernom mieste, resp. aj kontrola iných náležitostí na zistenie oprávnenosti reklamácie, čo je pojem natoľko široký, že môže zahŕňať všetky činnosti obvykle realizované pri kontrole meradla ako takého... Pokiaľ žalobca argumentoval prítomnosťou aj samostatného bodu 5.5 *Obchodných podmienok*, ktoré pojednávajú o písomnej žiadosti o preskúmanie správnosti meradla, domnievame sa, že z hľadiska systematického zaradenia tohto bodu až za skôr citované ustanovenie *Obchodných podmienok*, z ktorého jednoznačne nevyplýva, že by reklamácia súčasne nemohla byť považovaná aj za žiadosť o preskúmanie správnosti meradla...“ (strana 3 podaného dovolania sťažovateľky, odseky 2 a 3).

17. Ak najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľky preto, že „... odvolací súd sa tak riešením uvedenej otázky, majúcej podľa názoru dovolateľky kľúčový význam pre jeho rozhodnutie, vôbec nezaoberal...“ (bod 13 predposledná veta napadnutého uznesenia najvyššieho súdu), urobil tak zjavne nesprávne, pretože dovolacia otázka položená sťažovateľkou (ako ju číta ústavný súd) je nesporne takou otázkou, na ktorej riešení založil krajský súd svoje rozhodnutie. Ústavný súd vo svojich rozhodnutiach opakovane zdôrazňuje, že namietaná právna otázka môže vyplynúť z textu dovolania a nemusí byť formálne vymedzená v jeho konkrétnej časti. Dovolací súd sa má pokúsiť autenticky porozumieť dovolateľovi – jeho textu ako celku, ale na druhej strane nedotvárať vec na úkor procesnej protistrany (I. ÚS 336/2019).

18. Keď sťažovateľka v podanom dovolaní poukazovala na § 54 ods. 2 OZ (a § 4 ods. 6 zákona o ochrane spotrebiteľa), podporne len poukázala na nesprávnosť právneho posúdenia zo strany krajského súdu, ktorý mal podľa jej názoru pri výklade obchodných podmienok dodávateľa použiť výklad *contra proferentem*. Inak povedané, sťažovateľka tvrdí, že krajský súd nesprávne právne posúdil jej vec, keď zvolil nesprávny výklad 4 a 5.5 obchodných podmienok dodávateľa a jej reklamácie nevyhodnotil zároveň ako žiadosť o preskúmanie plynomeru podľa § 76 ods. 8 zákona o energetike, pričom tento jeho výklad nebol správny aj s ohľadom na to, že vo veci neaplikoval zásadu vyjadrenú v § 54 ods. 2 OZ a § 4 ods. 6 zákona o ochrane spotrebiteľa. Iba taký výklad by bol podľa sťažovateľky v súlade so zákonom a ustálenou rozhodovacou praxou nielen ústavného súdu (II. ÚS 148/06 a I. ÚS 243/07), ale aj najvyššieho súdu (8Sžp/1/2010), na ktorú poukazuje, keď odôvodňuje odklon od rozhodovacej praxe v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku.

19. Vo vzťahu k argumentácii najvyššieho súdu, ktorý poukazoval na to, že sťažovateľka vzniesla námietku týkajúcu sa ochrany spotrebiteľa až v podanom dovolaní, je potrebné zdôrazniť, že výklad *contra proferentem* by mal (aj) najvyšší súd zvoliť v prípade spotrebiteľského sporu (a za splnenia podmienok uvedených v § 54 ods. 2 OZ a § 4 ods. 6 zákona o ochrane spotrebiteľa) aj bez toho, aby o taký výklad musel žiadať samotný spotrebiteľ.

20. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) vychádza systém ochrany spotrebiteľa z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, a táto situácia ho vedie k pristúpeniu na podmienky vopred pripravené predajcom alebo dodávateľom bez toho, aby mohol vplývať na ich obsah (rozsudok Súdneho dvora z 1. 10. 2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, bod 39). Tento špecifický systém právnych noriem má za úlohu aspoň do istej miery vyrovnáť nerovnosť subjektov spotrebiteľského práva – formálnu rovnosť zmluvných strán pri uzatváraní a plnení spotrebiteľských zmlúv nahradiť rovnosťou faktickou (VEČEŘA, J. *Ochrana spotřebitele v České republice a Evropské unii*. Praha : Leges. 2013, s. 83). S cieľom zabezpečiť úroveň ochrany v súlade s uvedenou smernicou môže byť nerovný stav medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom kompenzovaný iba aktívnym postupom nezávislým od samotných zmluvných strán zo strany vnútroštátneho súdu rozhodujúceho o týchto sporoch (rozsudok Súdneho dvora z 27. 2. 2014, Pohotovost', C-470/12, EU:C:2014:101, bod 40).

21. Podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu vyjadreným v tomto náleze. V okolnostiach posudzovanej veci bude najvyšší súd po vrátení veci povinný posúdiť správnosť právnych záverov krajského súdu v otázke výkladu čl. 4 a čl. 5.5 obchodných podmienok dodávateľa a § 76 ods. 8 zákona o energetike s ohľadom na povinnosť výkladu dotknutých ustanovení v prospech spotrebiteľa vyjadrenú v § 54 ods. 2 OZ a § 4 ods. 6 zákona o ochrane spotrebiteľa. Bude vecou najvyššieho súdu, aby sa s otázkami, vo vzťahu ku ktorým sťažovateľka uplatnila porušenie referenčných noriem hmotnoprávnej povahy, autonómne vyrovnal. Z uvedeného dôvodu ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľky vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu nevyhoviel.

22. Pokiaľ ide o požadované finančné zadosťučinenie, ústavný súd vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia tohto základného práva, prípadne zrušenie namietaného rozhodnutia a vrátenie veci na ďalšie konanie (m. m. IV. ÚS 210/04). V tomto prípade považoval ústavný súd vyslovenie porušenia práv sťažovateľky a zrušenie napadnutého rozhodnutia za dostačujúce a finančné zadosťučinenie preto nepriznal (výrok 5 tohto nálezu).

V.

23. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 460,90 eur (výrok 3 tohto nálezu).

24. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3 vyhlášky) Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je 181,17 eur a hodnota

režijného paušálu je 10,87 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu) zvýšenú o daň z pridanej hodnoty. Za tretí úkon právnej služby repliku sťažovateľky ústavný súd náhradu trov konania nepriznal, pretože neobsahovala žiadne ďalšie skutočnosti, ktoré by znamenali obsahovo rozšírenie právne významnej argumentácie v danej veci.

25. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

26. Podľa § 67 zákona o ústavnom súde k odôvodneniu rozhodnutia pripája odlišné stanovisko sudca Peter Straka.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. decembra 2024

Robert Šorl
predseda senátu